

ЗАБРУДНЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення екологічних проблем, проблем забруднення навколишнього середовища, сортування сміття. Також були запропоновані практичні рекомендації щодо покращення стану екології навколишнього середовища.

Ключові слова: навколишнє середовище, забруднення навколишнього середовища, екологічні проблеми, сортування сміття, інвайронментальна соціологія.

Abstract

The article presents the results of research aimed at solving the problems of environmental pollution. There were also practical recommendations for improving environment.

Keywords: environment, environmental pollution, environmentally sociology.

Вступ

Сутність досліджуваної проблеми.

Проблема забруднення навколишнього середовища стосується кожного, адже саме люди відіграють найбільшу роль у змінах, що відбуваються в довкіллі. Ці зміни не найкращим чином впливають на здоров'я людей, рівень життя населення, якість продуктів харчування та розвиток суспільства [1].

Актуальність даної проблеми в сьогоденні.

На сьогоднішній день сучасних екологічних проблем є досить велика кількість і з кожним днем вона збільшується. Найвідоміші з цих проблем такі: аварія на Чорнобильській атомній електростанції, забрудненість навколишнього середовища навколо добувних та переробних підприємств, забрудненість річок та озер, повітря, зменшення кількості природної фауни та флори. Цей досить незначний перелік проблем вже дає змогу судити про актуальність екологічних проблем. Рівень здоров'я нації, стан навколишнього середовища – все це залежить від осмислення проблем людством.

Результати попередніх КСД.

Раніше було проведено цілий ряд соціологічних досліджень на дану тему. Згідно з результатами, одержаними за 1994-2005 рр, понад двох п'ятих населення оцінює екологічну ситуацію у своєму населеному пункті як несприятливу, «як відносно благополучну» - 27%, і лише 5% оцінюють екологію свого місця проживання «як цілком благополучну» [2].

З 22 по 27 липня 2015 року було проведено дослідження Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічною службою Центру Разумкова. Було опитано 2011 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком АР Крим і окупованих територій Донецької та Луганської областей. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Еколого-правова частина опитування була здійснена на запит Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина».

Результати даного дослідження показали, що серед найгостріших екологічних проблем як на регіональному, так і на державному рівні, населення України визначає проблеми засмічення природи побутовими відходами (59%), проблему забруднення атмосфери шкідливими викидами (44%) та проблему неякісної води (42%). Відчутно менший сегмент населення стурбований сьогодні наслідками Чорнобильської аварії (32%), проблемою знищення лісів та резонансною в глобальному вимірі проблемою зміни клімату (29% та 28% відповідно).

Оцінка екологічної ситуації на місцевому рівні носить стримано оптимістичний характер: 70% респондентів визначають її як цілком благополучну (9%) чи принаймні нормальну (61%). Водночас у

цьому питанні наявні істотні регіональні відмінності: в регіонах Сходу та Донбасу, відповідно, 33% і 34% характеризують екологічну ситуацію як несприятливу і навіть критичну.

Визначення проблемної ситуації.

Таким чином, існує проблемна ситуація, яка полягає в протиріччі між станом оточуючого середовища, рівнем усвідомлення його людьми, ступенем участі у вирішенні даної проблеми.

Результати проведеного опитування засвідчили катастрофічно низький рівень залучення громадян до екологічних ініціатив. Так, активними учасниками екологічного руху визнали себе лише 1% населення України. Натомість відсутність будь-якого досвіду участі в таких рухах чи ініціативах визнали 89,7% опитаних громадян України. Так само майже відсутній у населення досвід захисту екологічних прав, про що заявили 93% респондентів. Поряд із цим майже третина населення (30%) висловила неготовність реально захищати власні екологічні права [3].

З метою з'ясувати, як ставляться студенти першого курсу факультету менеджменту Вінницького національного технічного університету до проблеми забруднення навколишнього середовища в листопаді 2019 року, ми провели опитування.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти I курсу факультету менеджменту Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 62 осіб, серед яких 21 чоловіків (70%) і 9 жінок (30%), віком від 16 до 18 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів I курсу факультету менеджменту Вінницького національного технічного університету до проблеми забруднення навколишнього середовища.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти I курсу факультету менеджменту до наявності проблеми забруднення навколишнього середовища, визначення участі у вирішенні даної проблеми та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми [4].

Результати дослідження

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 осіб. Серед них 21 особа (70%) - представники чоловічої статі і 9 осіб (30%) - представниці жіночої статі, студенти 1-го курсу ВНТУ факультет менеджменту, віком 16-18 років. Більшість респондентів становлять 17-річні студенти (86,7%). Серед опитаних майже половина (46,6%) проживають у селах, 26,7% - у місті, 20% - у селищах міського типу та лише 6,7% мешкають у обласному центрі. В ході дослідження було визначено, що для половини респондентів (50%) проблема забруднення навколишнього середовища є актуальною, проте займає не перше місце у вирішенні даної проблеми [5].

На питання «Чи можна назвати забруднення навколишнього середовища одним з найхвилюючих для вас питань?» лише 16,7% відповіли «так», 73,3% дали відповідь «в деякій мірі» та тільки 10% опитаних відповіли «ні», а отже більшість опитаних лише в деякій мірі стурбовані даною проблемою.

Оцінюючи екологічну ситуацію в м. Вінниця, тільки 10% опитуваних вважають, що проживають на території з «цілком благополучним» станом навколишнього середовища, 70% оцінюють екологічну ситуацію як «відносно благополучною» і 20% вважають, що екологічна ситуація в місті «неблагополучна», та жоден з респондентів не оцінив стан екологічної ситуації як «дуже неблагополучна».

При оцінюванні основних факторів забруднення навколишнього середовища, 36,7% позначили «забруднення територій сміттям», 23,3% «забруднення води», 56,7% відмітили «забруднення повітря», 13,3% обрали «забруднення ґрунту» і 30% відмітили «радіаційне забруднення», та ніхто не обрав варіант «ніщо серйозної стурбованості не викликає». Отже, можна виділити 3 основні фактори забруднення навколишнього середовища: забруднення повітря, забруднення територій сміттям та забруднення води.

Відповіді на запитання «Оцініть від 1 до 5 рівень забруднення середовища в м. Вінниця (1 – низький рівень, 5 - високий рівень)» дали такі результати: 6,7% відмітили 1 рівень забруднення, 4 і 5 рівні – по 3,3%, 3 рівень – 36,7%, а 2 рівень відмітила половина опитаних. Середня оцінка забруднення повітря становить 2,6 з 5, забруднення води та забруднення навколишнього середовища відходами респонденти оцінили в 2,7, а радіаційне забруднення оцінили всього в 1,9 з 5.

При оцінці від 1 до 5 популярності джерел інформації про забруднення навколишнього середовища, де 5 – дуже популярне, а 1 – найменш популярне більшість найкращим джерелом інформації про екологічний стан вважають Інтернет (36,7%) і майже третина відмітили телебачення

(33,3%). За періодичними виданнями лише 20% опитаних дізнаються про екологічну проблему. Ще менш популярним є місце оточення друзів та родини, оцінка якого 10%. А місце навчання, взагалі, ніхто не відмітив.

На запитання «Чи існує можливість покращити екологічну ситуацію в Україні?» 63,3% відповіли впевнено, що можна, 33,3% опитаних було «важко відповісти», і лише 3,3% обрали варіант «ні». Загалом, більшість респондентів вірять у покращення екологічної ситуації в Україні.

Отже, в ході даного соціологічного дослідження, можна зробити висновок, що висловлена гіпотеза підтвердилася: значна частина респондентів (50%) турбує проблема забруднення навколишнього середовища, проте опитані не беруть активної участі у вирішенні даної проблеми. Також можна зазначити, що більшість респондентів (63,3%) вірять, що існує можливість покращити екологічну ситуацію в Україні.

Можна запропонувати такі практичні рекомендації, направлені на вирішення проблеми забруднення навколишнього середовища:

1. Збільшити кількість смітєвих контейнерів у місцях активного скупчення людей.
2. Побудувати заводи по переробці певних груп відходів.
3. Підвищити контроль за викидами шкідливих речовин в навколишнє середовище.
4. Введення штрафних санкцій за вивезення сміття на непризначені для цього території.
5. Запровадження використання переробленого сміття у подальшому виробництві.

Висновки

Можна зробити висновок, що дане соціологічне дослідження допомогло нам з'ясувати актуальність проблеми забруднення навколишнього середовища. У ході опитування було виявлено ступінь участі студентів у вирішенні даної проблеми, а також з'ясовано їхнє ставлення до забруднення навколишнього середовища. Серед опитаних студентів значна частина (70%) оцінюють екологічну ситуацію у м. Вінниця як «відносно благополучна». Також було визначено 3 основні, на думку студентів, фактори забруднення навколишнього середовища: забруднення повітря, забруднення територій сміттям та забруднення води.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Соціологія: Підручник / [Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.]; за редакцією Н. П. Осипової – К.: Юрінком Інтер, 2003. — 336 с.
2. Паніна Н.В. Українське суспільство 1994-2005: соціологічний моніторинг / Н.В. Паніна — К.: ТОВ «Видавництво Софія», 2005. — 160 с.
3. Ставлення населення до питань екології (загальнонаціональне опитування). Матеріали дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічної служби Центру Разумкова з 22 по 27 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dif.org.ua/ua/polls/2015a/stavlennja-nnonacionalne-opituvannja.htm>
4. Соціологія: терміни, поняття, персоналії. Навчальний словник-довідник / За заг. ред. В.М. Пічі. – К.: Каравела, 2002. – 480 с.
5. Слободянюк А. В. Сучасні екологічні проблеми [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Т. В. Лесько // Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р. – Електрон. текст. дані. – 2018. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/view/4634>.
6. Слободянюк А. В. Забруднення навколишнього середовища [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, І. Р. Зубар // Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ, Вінниця, 23-24 березня 2016 р. - Електрон. текст. дані. - 2016. - Режим доступу : <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2016/paper/view/494>.
7. Подолянчук К. В. Ставлення студентів до сортування сміття [Електронний ресурс] / К. В. Подолянчук, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р. – Електрон. текст. дані. – 2018. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/view/4310>.

Анатолій Володимирович Слободянюк – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

Кондратюк Владислав Вадимович – студент групи МВКД-196, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: happy10082002@gmail.com.

Slobodyanyuk Anatoly V. – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa.

Kondratyuk Vladyslav – student, Faculty of Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: happy10082002@gmail.com.